

Տարեկանն է 1 1/2 արծ. մկ ճկտ
վեցամսեայն 20 զրշ. կանխիկ չա-
սոր 40 փր. Ծանուցման առդը 40
փաւայ է մկ անդամի համար

ԼՐԱԳԻՐ

Դուրս երթալիւներու ծախքը
բաժանուրդ աչ կ'ըլարերի ։
Նշադրիւ վերաբերմաւ որ և է
գրուած ուղղելի առ Տնօրէնն՝
Կ ։ Պօլիւ Զինուկալիւ խանի
վերի յարկը թիւ 24 ։

Ա.ԶԳ.Ա.ՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

U. 27

Այս օրերը նիւթոց առաւելութեան
պրտմառաւ շարժմն երկու թերթ հը-
րատորակել պարտաւորած եմք, որպէս
զի քաւառային ազգայինք չգծողն չն :

Այս առթիւ կ'անդրուի Հայրենիքի պատուարժան բաժանորդներէն որ բարեհաճին Հայրենիքի գլխաւորին փոքրիկ տարեգինը վճարել . մասնաւորապէս դաւաճային բաժանորդաց ուշադրութիւնը կ'հրաւիրեմք այս կէտիս վրան զի Հայրենիք այն փոքրիկ գումարովն իւր քայլերը պիտի յարատեւէ եւ քաջալերութիւն դնէ :

Վերադառնալով թե այս մեր առաջին ազգայնաբանական երկրորդ եւ չեմ ստիպուել, եւ անյապաղ տարեգ իննեքը ժամ յառաջ մեզ կհասնին, Վեց ամիս կըլլայ, բայց տակաւին չգնարող կըլլանուի :

ԱԶԴԱԹԻՆ

Մերատոխայէն դեկտ. 3 թուով եկած մասնաւոր նամակներն հետեւեալ տխուր տեղեկութիւնները կ'ըստեն, զորս չեմք կրնար անտարբեր ոգւով նկատել, տեսնարով մեր անոք մնացած հայրենիքը գաժան սրիկայից ոտից կոխան եղած է եւ նոյա բռնութեան տակ ճնշուած կը հեծէ. կցաւիմք եւ ժամ յառաջ դարմանն եւ արժանաւոր ու միանգամայն հասարակութեան համակրանայ արժանի անձուէր հովիւ մը կ'ինդրեմք:

Կանխաւ ճանաչած էինք, Սեբաս-
տիոյ քանի մը տնայրդի գոհակի տաճ-
կաց ապօրինի բռնած ընթացքին եւ
Պետրոս անուն երկաւասարդ մը բռնու-
թեամբ խանութէն վար առնելով տաճ-
կացունքնին եւ թ. Գրէնն եղած հը-
րամանը, ճաճիկք կառարկեն եղբր թէ
տղան ըսած ըլլայ որ՝ մօրմէն հօրմէն եւ
տղդ աշխնեհեմն ինք կամչայ կամովն
ինքնին գալ եւ մահմէտական կրօնքն
ընդունիլ, բայց եթէ բռնութիւն բա-
նեցունեն կեղծօրէն՝ անոր ըսելիք չմնար,
եւայլն:

Ասոր վրայ քանի մը տաճիկներ կեր-
թան սղայլին եղած խամու թին առաջ-
քը եւ կռիւի հնարքներ կ'ինտոեն, ու-
սիւ կ'սխօնին աղայլին ըսել թէ, մեզի տա-

ի՞նչ պարտաբեղ ինչո՞ւ չես տարր եւ թէ դու
 անցեալները մեր ներկայութեանը տաճ-
 կութիւնը ընդունեցիր եւ «էւէն» տուիր,
 սղան կրնող գիմանայ ուրանալով թէ չը-
 սի. անմիջապէս բռնութեամբ խանութեան
 վար առնելով դուռը տանել կու-
 գեն. ազգայինք սղան պաշտպանելու
 կենն. տաճկայ խաժանը եկեղեցի կը
 դիմէ, հոն գանուող քրիստոնեայները՝
 այր եւ կին, կծեծեն կանաւրդ են. ոմանց
 ակումները ոմանց դուռը ոմանց ոսկոր-
 ները կ'ախճախեն. եկեղեցւոյն երկաթ
 դուռը կոտրելու փորձ կ'փորձեն սաստ-
 կապէս: Յաւալի է ըսել որ հասարակու-
 թեան պահպանութեան եւ անգործու-
 թեան յառկացեալ զօրք եւ ոտտիկանք
 ալ կ'դնուին եղբր ասոնց մէջ. փոխա-
 նակ ծեծը կուր մարելու եւամբխը ցր-
 ւելու. իրենք ալ ծեծեր եւ ձայնակցեր
 են ստահակ անձանց հետ բարբառնջելով
 եւ սպառնալիքներ արձակելով ընդդէմ
 քրիստոնէից «էւէն»-աւարտը շէշը պէտք
 է պարտաւորութեան ճամբ «էւէն»-աւարտը
 ճամբաբար ասոնք չլսելու զարնելով
 առաւմարութիւնը՝ Մօզեան Մ. Միքա-
 էլ ու եղբայրը, թիւթիւնճի Պարսամն,
 լրտանն ալ իբրեւ հեղինակ խռովու-
 րեան բանտարկեր են:

Այս եղած անարգանաց ու անկարգութեանց դէմ մեր հայրենակիցք բողոքներ են, սակայն անսելի ելեր է իրենց բողոքը ի շնորհս Ղաթի Էֆէնտիի թէ օգնէր հարկ տալու. ընթերցողք թող մատրեբեն թէ այնպիսի ժողովըրդեան մը վիճակն ի՞նչ կրկայ:

Հաւատալիս տղան կանչելով քանի
օր յետոյ, կըսեն որ իսպաղ թէրք իթ-
տինն մի, հաղըէթի Մուհամմէտի գա-
պուը իթտինն մի. — էլվէթ իթտինմ.
հաքիմ էֆէնտին օ օ իշ պիթտի ւ ընե-
լով դարձը կկրացունէ :

Քիչ օրէն տղային հարսանեայ հան-
դէսը կատարելու համար պատրաստու-
թիւններ կըլլան եղբր այժմ, որովհե-
տեւ զեղեցիկ աղջիկ մը խոստացեր ու
պատրաստեր են եղբր :

Այս եւ ուրիշ շատ պարագայից
մէջ խիստ դառն կերպով գանգաւաներ
կ'յայտնեն մեծմ. կուտակալին եւ Նա-
խիպ Էֆէնտիի նկատմամբ, որ մէկը միւ-
սէն աւելի ջերմ կրօնամուկ ըլլալուն պատ-

ճառաւ քրիստոնէից իրաւունքները եւ
խափանին :

—Սերասիա հետեւեալ տնտէր-
թիւնը պատահեր է :

Զատայլ րուսաժ գիւղաքաղաքի մօտ
չոր տաճիկներ հայ աղօթապան մը կը
պաննեն : Այս եղեւնագործութիւնը
տեղւոյն իշխանութիւնը իմանալով ան-
միջապէս մարդատպանները ձերբակա-
լելով կը անտարկէ . եւ սպանեալն սայլի
բառնալով մաղպաթայիւ Սեբաստիա
կորկէ . սակայն Սեբաստիայ կառավա-
րութեան կողմանէ փոխանակ եղեւ-
նագործներն պատժելու եւ լաւ քննու-
թիւն ընելու , ըստ քմաց Ղատի էֆէն-
տիի իրենց անմիջական հրամանին տակ
եղող բժշիկ եւ ուրիշ անձի մը նայիլ կը
արուի : որոնց տարտամ պատասխաննե-
րովն անմիջապէս թաղել կհրամայեն 2
թէ եւ արդարաւս անաչառ ժողովա-
կանաց կողմանէ դիտողութիւններ ե-
ղեր են թէ այս 2-էք գործ մ'է , վերջէն
գլխացաւութիւն կըլլայ , պէտք է լաւ
քննել , ստուգել եւ ապա վճիռ տալ-
եւ թէ' հարկ է որ տեղւոյն անուանի ա-
մերիկացի բժիշկ Տ. Ուէստն ալ նայի որ-
պէս զի կատարեալ քննուած եւ արդա-
րութեամբ վճիռ արուած ըլլայ եւայլն ,
Սակայն Ղատի էֆէնտին տաճկաց պաշտ-
պանութիւն ընելու համար մերժեր է
ճշմարտախօս անաչառ Տ. Ուէստի ալ
նայիլն , պատճառելով թէ' իրենք զա-
նոնք բժիշկ ճանցած են , նաեւ առար-
կուեր է թէ' ստանկ Բամաղանի օրեր
հայ մը մահացունող տաճիկ մ'ազատելը
Մէքքէ ուխտի երթալէ աւելի ընդու-
նելի է . սպանելոյն գիւղացիք այս պա-
տգայիս ապօրինաւոր քննութեանց
դէմ կըողորնեն , քանզի տաճիկներն իսկ
իկկայն եղեր իրենց կըօնակցաց գոր-
ծած եղեւան :

—Դարձեալ Սերաստիոյ մէջ քրիս-
տոնեայ մը եւ մահմէտական մը իրարու
հետ կռիւ կրնեն եւ երկուքն ալ կրան-
տարիլուն • գիշերն ուրիշ տեղ փոխա-
դրել տրուած ստան • մոլեռանդ ստո-
բին պայտռնէի մը հրամանաւ Բամազունի
պատճառանօք կարծակուի տաճիկը •
եւ հայր կրանտարիլուի մինակ • ըսելով
Թէ վաշտէի • էն դէպք • Միւս բանը որ
կ'է Կիւսիսի • էն ժամ • Երեսուն • կը

դարմանամք որ դեռ այսպիսի միջոցառումներ պաշտօնականներ կդառնան հայու եւ տառնի մէջ խախտելու, որ վեհ. կայսեր արդարասէր կամաց բոլորովին հակառակ է: Բայց յանցանքը այն զրկեալներուն է որք ժամանակին օրինաւորապէս չեն բողոքեր:

— Դարձեալ հետեւեալ դէպքը պատահեր է երկու տաճկացի մէջ: Մէկ մը պատժուող չըլելուն համար՝ ուրիշ մը անհետ կանուանէ զայն, պատժուողը անհետ անարդանք կհամարի եւ լաւ մը կընծէ զայն ու մահուան փրկակի կհասցունէ: Հազիւ իրարմէ կրածնեն ոստիկանութեան միջամտութեամբ կբանտարկուի ծեծողն, սակայն հետեւեալ օրը կազատի: Արդեօք եթէ հայ ըլլար՝ կարելի էր . . . :

— Սեբաստիոյ վերջին աղմկայոյզ իրաւութեան առթիւ՝ զօրաց հրամանատար Գոնմ. Թաշիր վաշան միշտ դիշեր յերեկ խումբ խումբ զօրք հաներ է քաղաքին սահպանութեան որք չուկայները եւ փողոցները կպտտին եղեր, եւ կռիւն միջամտող զօրականները հրապարակաւ յանդիմաներ եւ ծեծով պատժեր է սաստկապէս ի խրատ եւ ի զգուշութիւն ուրիշ զօրականաց: ասոր վրայ խաղաղութիւնը վերահաստատուեր է:

Արդարեւ հրապարակաւ գոյութեան եւ չորհրդակցեաց արժանի է այս զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնակալը: Շնորհակալութիւն կյայտեն մեր համայն հայրենակիցք որ արթուն աչալըրջութեամբ իրենց պատուոյն ընկնելու հետեւ պաշտպանութեան համար իւր հանգիստը կըզհէ, Գանի՛ բարեբաղդ եւ երջանիկ եղած պիտի ըլլար Սեբաստիոյ, եթէ բոլոր կառավարական պաշտօնակալք այսպէս բարեխնամ կայսեր հաւատարմութեան եւ եղբայրսիրութեան սկզբունքով վարուէին: Տգիտութեան ու միջնակարգութեան գարեւն անցան, հայ եւ տաճիկ մէկ հօր ու մէկ հայրենեաց զաւակներ են:

— Երզնկայի Առաջնորդ գեր. Դրիգորիս, Կարսի առաջնորդ գեր. Գրիգորիս, եւ Բաղրշի առաջնորդ գեր. Մամբրէ ազգասէր հալածական վարդապետաց անձնուէր ջանից դէմ արդելք եւ հալածում հանող քանի մը վստակադէմ անձանց համար կարենցի մեծ խաչիկեան Մ. եւ Երզնկայի Եհրամիմեան Գեորգ Էփէնտիները յատկապէս պատրիարքարան երթալով սաստիկ բողոքած են՝ ցաւակցելով ազգասէր հարց իրեն եղած անարգանաց՝ ազգու կերպիւ պատրիարքարանի միջամտութիւնը խնդրեր են, որք իրարմէ աւելի մշտագնեալ վիճակի մէջ կգտնուին դժբաղդարար:

Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրը նկատողութեան առնելով խոստացեր է պարտու պատշաճ կերպիւ պաշտպանութեան միջոցներն ձեռք առնուլ ստահակ եւ չարամիտ անձինքները պատժելու համար:

— Այս օրերս դարձեալ վանէն մեղ հասած նամակները դժգոհութիւն կը յայտնեն տեղւոյն բնակչաց քիւրտերուն ձեռքէն լիւրձ հարստահարութեանց

պատճառաւ՝ որք անընդհատ իրենց տրհետը կշարունակեն մանր գողութիւններ եւ առեւանգութիւններ գործելով եւ Պարսկաստանի սահմանները փախելով կաղատին, կամ ժամանակ անցունելով կժուցնեն ելեր, եւ՝ տեղական կառավարութիւնն ալ պետք եղած հսկողութիւն հոգ եւ հետադատութիւն չըներ եղեր: Ասանկով ի հարկէ աւելի կշատանա ու կքաջալերուին:

— Ամենապատիւ Պատրիարք Հայրը Երզնկայի եւ Բաղրշիի միացեալ միջոցաց առաջնորդ Գրիգորիս վարդապետի հրաման ըրեր է որ, Շապ-Գարահիսար աքսորէ անմիջապէս զինքը անպատուող քահանան եւ եթէ իրեն չանայ իշխանութեան դիմէ, եթէ իշխանութիւնն ալ զանցառութիւն ընել ուզէ, Կարնոյ առաջնորդ գեր. Յարութիւն եպիսկոպոսին իմացունէ պոչորութեամբ մը խփոյն աքսորէ: Կաեւ պատուիրէր է որ մինչեւ երեք ամիս չպատարագէ, եւ Գարահիսարէն ընաւ ուրիշ տեղ չերթայ, որովհետեւ հոն՝ Կարահիսարի վրայ ձեռնադրուեր է:

— Կաեմք թէ՛ այս ստահակ քահանան տեղւոյն կուսակալին աղերսազիր տուեր է գեր. Ալէթճեանի դէմ դատ բանալով կառավարին հակառակ օրինաց հրաման կընէ որ գեր. Ալէթճեան դատի հրամէ տէրտէրի հետ հարմարադոյն արժանաւոր պատասխանը կուտայ թէ՛ կրօնականի վերաբերեալ գործ է, պէտք է տուած իստիլլամի համաձայն գործադրուի սակայն այս ըսուածներուն ալ ակամջ չտալով դատի հրաւիրեր է Գեր. Ալէթճեան որ Կարսի քաղաքէն փոխանորդ մը զրկել, տէրտէրը յանցաւոր կընէ եւ 30 օր բանտարկութեան վճիռ կտուի, եւ Գեր. առաջնորդին կըրկէ ըսելով թէ կուզէ թող բանտարկէ կուզէ թող զրկէ բանտարկեմ: Գեր. Ալէթճեան լռութիւն կպահէ:

— Մեծաւ ուրախութեամբ կաեւտեմք Չարսանձաղցի մեր թշուառ աղագայնց թէ՛ շատ ժամանակներէ ի վեր զիրենք չարաչար հարբտահարողներուն ամենէն գլխաւորն՝ անուանի Խակ պէյ- այս օրերս տեղական կառավարութեան կողմանէ բռնուեր, եւ շղթայակալ Տիգրանակերտ տարուելով բանտարկուեր է:

Դարձեալ կառավարութեան կողմանէ Տէրսիմէն քանի մը քիւրտ պէյեր բռնուեր եւ Կարին տարուեր բանտարկուեր են:

Ասոնց յանցանքը այսանդամ ուղղակի կտատեալան կառավարութեան դէմ եւ մեծ է: Խապ պէյը վառօդ եւ զինական ուրիշ պիտոյք քիւրտ պէյերուն կըրկէ եղեր, որպէս զի կառավարութեան դէմ զենք տուրք դորք եւ չտալու համար: — Այսպէս կպատմուին չարագործները, բաց արտօն որ մեր աղգաշինք հարստահարութեանց տակ ընկնէն յետոյ:

Փասնք

— Հետեւեալն Գաղտիայէն գրուած է. Մէկ երկու շաբաթէ ի վեր առեւտուրները քիչ շատ բացուիլ սկսան, բայց բոլոր վաճառականք մեծ զոռութեամբ կշարժին առաջին կարգի թիֆլիսի բիւցան օրան 38 էն 41 1/2 եւ 42 զրչի բարձրացաւ, ճէրմակ մէ՛ ճիւղին 23 եւ լիւրան 117 զուրուշէն, ցորենի գարիի հունձքը թէ՛ բաւական տուտ էր, սակայն զինքը մեծ տարբերութիւն մը չուէնցան անցեալ տարուան վրայ Գաղտիոյ ցորենի քիւլնն որ 83 էն մինչեւ 93 օրայ կը կընէ 83 էն մինչեւ 90 զրչի կծախուի:

Ամենապատիւ բարձր Սրբազան Հայր եւ աղգախնամ տեարք աղգային կեդրոնական վարչութեան ժողովոյ:

Սեբաստիոյ հին խնդրոյն վերջ տալու համար երկու կուսակցութեանց մէջ աւելի ունեցած վէճը եւ որոշումը:

Մէկ կողմին նպատակն էր, Կարսպետ եպիսկոպոսը առաջնորդութիւնը վրան ըլլալով Սեբաստիա բերել եւ իւր փոխանորդը Պետրոս վարդապետ Պօլիս չըրկել զոր գործադրելու համար շատ հանրադրութիւններ ըրաւ, հիմա որոշուեցաւ որ Կարսպետ եպիսկոպոս առանց պաշտօնի դայ վանքը իւր մնացած կեանքը անցունելու եւ Պետրոս վարդապետ դայ առժամանակեայ պատրիարքական փոխանորդ, ըստ օրինաց Սահմանադրութեան ժողովներ կազմէ եւ քուէարկութեամբ առաջնորդի մը ընտրութիւնը գիւրացունէ:

Խակ միւս կողմին նպատակն էր, զԱնդրանիկ Պօլիս չըրկել, վասն զի Կարսպետ եպիսկոպոսի դատը Անդրանիկի չէր վերաբերէր եւ Պօլիս տարուելէն վերջն ալ կուզէր որ դատը որի որ կը վերաբերէր անոր հետ տեսնուէր այս փափաքը անհամաձայն գալով վարժապետաց ամսականներն անվճար մնացին եւ յուզմունքը սաստկացաւ քանզի առաջինք կպնդէին որ Կարսպետ եպիսկոպոս դայ եւ Պետրոս վարդապետ չերթայ որ խաղաղութիւն ըլլայ, եւ վերջինք կը գնդէին թէ Պետրոս վարդապետ Պօլիս երթայ որ ճշմարտութիւնը երեւան գալով խաղաղութիւն ըլլայ:

Պատրիարքարան իւր ըրած որոշումը կատարեց եւ հուսկ ուրեմն Անդրանիկ իւր «Հայրենիք» լրագրով հրատարակեց որ Պօլիս երկու կողմն ալ հաշտուեցան, եւ Պետրոս վարդապետ Սեբաստիա զրկուելուն ինք հաճութիւն ցուց, որով խնդիրը Պօլիս լուծուեցաւ:

Հոս վարժապետաց ամսականներն ու հետեւեալ կերպով կարգադրուեցան.

14	ամս.	վարդան վարժ.	3500	զրչ.
18		Գաբրիէլ	2700	
18		Յակոբ	2700	
18		Մկրտիչ	1800	
12		Վառվառ վարժու.	1200	

41900

Ասոնց փոխարէն վարժապետաց տրուած ստակը Մարտաֆեան Յակոբ Էփէն. քենւոյն հոգոյն համար բարեյիշատակ Արթուրեանց Հ. առաքինի տիկնոջ նուէրն

4000

Սենէքերիմեան ընկերութեան

4000

Պախալեան Յարութիւն աղայի նուիրած խանութին հասոյթէն

800

Ներսէսեան ընկ. ձեռօք եղած հանգանակութեանէն

1200

4070

Զոր զեղելով կմնայ

7830

3 անձինք ստորագրութիւն տուին Յարութիւն աղա Պախալեանի Յակոբ աղա Շահինեանի եւ ճանօ աղա Պէկեանի:

